

A 100 évvel ezelőtt létrejött trianoni békediktátum hatása a gyógyszerészetre

Péter H. Mária

Marosvásárhelyi „George Emil Palade” Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológia Egyetem, Gyógyszerészeti Kar

AUTHOR AFFILIATION

University of Medicine, Pharmacy,
Sciences and Technology
“George Emil Palade” of Tîrgu Mureș,
Department of Pharmacology and
Clinical Pharmacy

CORRESPONDING AUTHOR

Péter H. Mária

Postal address (international):
Tîrgu Mureș, Aleea Cornișă street,
No. 20/14, România
Email: peterhmaria@yahoo.com

The effects of the Treaty of Trianon on the pharmaceutical network

ABSTRACT

The consequences of the border adjustments resulting from the Treaty of Trianon affected the entire Hungarian pharmaceutical network. Transylvania, Maramureș and East Banat became part of Romania and Hungary lost 102.813 km² of its former territory. A Hungarian population of 1,662,000 (based on the 1910 census), 31.78% of the total population, came under Romanian rule. 477 Hungarian pharmacies were lost in 327 locations. Later, in the areas given to Romania, several pharmacies ceased to function due to the emigration of their owners and their staff. Romanian authorities issued 174 new pharmacy rights in the gained territories, bringing 65.5% of the pharmacies into Romanian hands. The Pocket Calendar of Pharmacists, published in Budapest in 1918 still lists the Transylvanian pharmacists, mentioning the name of their pharmacy and the place where they worked. Pharmacist almanacs (pocket calendars) published in later years no longer provided this information.

Keywords: Ferenc József University, pharmacist training, pharmaceutical network after 1920

KIVONAT

Dolgozatunkban 2 kérdéssel foglalkozunk. Először a trianoni döntés előzményeként a Kolozsváron alapított Ferenc József Tudományegyetem megszűntetését ismertetjük, ami az erdélyi magyar nyelvű gyógyszerészképzést is biztosította, majd bemutatjuk a trianoni döntés következtében okozott gyógyszerészeti hálózatot ért változásokat mind Magyarországon, mint a Romániához csatolt területen. 1919. október 29-től kezdve a hatóságok kiutasították azokat a tanárokat, akik nem tették le a román állammal szembeni esküjüket. A tanárok és a hallgatók nagy része az elmenekült egyetemmel Budapestre, majd Szegedre ment, ahol folytathatták oktatói munkájukat illetve tanulmányaikat az 1919/20-as tanév II. felében, majd folyamatosan az 1920/21. tanévben is. Az egyetem tanárai és hallgatóinak elmenekülése 1 év és 1 hónappal előzte meg a trianoni békediktátum aláírását, ami száz évvel ezelőtt, 1920. június 4-én történt. Ez a határok megváltoztatását és a vele járó jelentős területek elcsatolását vonta maga után. Így Magyarországtól Romániához került a történeti Erdély, a Bánság kétharmada és a Partium. A megváltozott a közigazgatás, valamint a lakosság száma és nemzeti összetétele nemcsak a gazdasági helyzetre, hanem közvetve a gyógyszerészeti hálózatra is hatással volt. A trianoni döntés után Romániában, több alkalommal új egészségügyi törvény lépett életbe, melyeknek egyes szakaszai a gyógyszerészetre is vonatkoztak, így a gyógyszerész diplomák honosítására

ARTICLE HISTORY

Received: 21-May-2020
Accepted: 23-Oct-2020

DOI: 10.2478/orvtudert-2020-0004

(egyenlősítésére), ami feltételül szolgált az előírt ún. „libera practica”, a szabad joggyakorlás elnyeréséhez.

Ebben az évben a 100 évvel ezelőtt létrejött trianoni békediktátumra emlékezünk. Az I. világháború győztes antant hatalmai 1919. január 18-án kezdték meg a tanácskozást. Hónapokon keresztül folyó előzetes megbeszélések után, végül egy másfél éves konferencia révén 1920. június 4-én aláírták a trianoni békeszerződést, helyesebben békediktátumot. Ennek következtében határmódosítások, kiigazítások, a szomszédos országokhoz területek elcsatolása jött létre. Ez nemcsak a gazdaságot sújtó óriási veszteséget okozott, hanem a társadalmi-, kulturális-, művelődési életet valamint az oktatási intézményrendszert is befolyásolta. 1918-ban Magyarország területén 23 állami felsőoktatási intézmény működött, ezekből 10 az új határokon kívülre került, így az egyetemek közül a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem is [1]. Utóbbinak megszüntetése és ezzel együtt a gyógyszerészképzése is 1919. május 12-én történt, vagyis megelőzve a trianoni „békediktátumot”.

A trianoni békeszerződés értelmében a magyarországi területek egy része Romániához került – a történelmi Erdély, a Bánság kétharmada és a Partium – a csaknem 103 ezer négyzetkilométert kitevő terület, több mint ötmillió lakossal. Ez alkalommal több ezer ember elhagyta az eddigi lakhelyét, köztük gyógyszerészek, gyógyszerész gyakornokok is.

Célkitűzés

Dolgozatunkban 2 kérdéssel foglalkozunk. Először még a trianoni döntés érvénybe lépése előtt megszüntetett kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem (továbbiakban FJTE) helyzetével, ami az erdélyi magyar nyelvű gyógyszerészképzést is biztosította, majd bemutatjuk a trianoni békediktátum okozta gyógyszerügyi hálózatot is érintő változásokat mind Magyarországon, mind a Romániához csatolt területeken.

a. Előzmények, ami a gyógyszerészeti oktatást befolyásolták, megszüntették.

Kolozsváron, **1919 május 12-én**, katonai segédlettel eltávolították a tanárokat az épületekből, majd az 1872-ben alapított a FJTE-et teljes berendezésükkel, az ősszel alapítandó román egyetem részére lefoglalták. Ezt követően 1919. október 29-től kezdve a hatóságok rendre kiutasították a városból azokat a tanárokat, akik nem tették le a

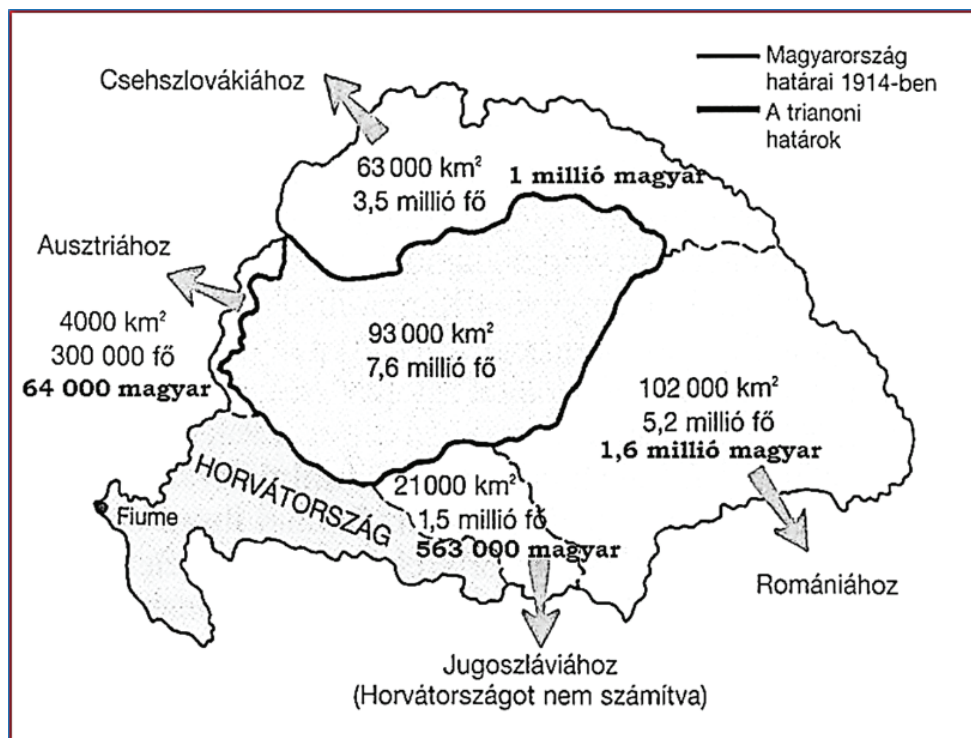
Kulcsszavak: Ferenc József Tudományegyetem, gyógyszerészképzés, gyógyszerügyi hálózat 1920 után

román állammal szembeni hűségesküjüket. Ez, a FJTE-en folyó magyar nyelvű oktatás megszüntetését, majd elköltöztetését, a tanárok és hallgatók nagyszámú elmenekülését vonta maga után. Így bizonytalan sorsra jutott a magyar nyelvű egyetemi oktatás kolozsvári folytatásának lehetősége. Tanárnak, egyetemi hallgatónak választani kellett a „*menni vagy maradni*” lehetőségek között [2].

Az elszakított erdélyi területről, a FJTE 47 tartalmas és sikeres tanév után el kellett hagynia kolozsvári székhelyét. Itt az utolsó tanév az 1918/19-es volt. [3,4] A tanárok és a hallgatók nagy része az egyetemmel együtt elmenekült. Először Budapesten, a szintén székhelyét elhagyó Pozsonyi egyetemmel egyesítve, majd Szeged városában az államtól, illetve a várostól rendelkezésükre bocsátott épületekben és kórházakban nagy nehézségekkel és nélkülözésekkel folytatta működését az egykori kolozsvári FJTE [5,6]. Az **1921. évi XXV. Törvénycikk** kimondta, hogy „*a trianoni béke következtében történt elvesztése miatt az 1872. évi XIX. törvénycikkkel felállított m. kir. Ferencz József Tudományegyetem ideiglenesen Szegeden nyert elhelyezést*”.

Szegeden az első tanév megnyitóját ünnepélyes keretek közt **1921. október 9-én** tartották meg. Ekkor és az elkövetkező tanévekben a tanárok és a hallgatók jelentékeny része is a kolozsvári egyetemről került ki. Szegedre mentek azok a hallgatók is, akik hadba vonulásuk vagy harctéri szolgálatuk miatt már nem tudták Kolozsváron letenni az előírt szigorzataikat, nem tudták befejezni ott megkezdett tanulmányaikat, majd itt folytatták és oklevelet is itt kaptak. Az egyetem Kolozsvárról elmenekült tanárai az új körülmények között is megállták helyüket. Hasonlóan az elmenekült hallgatók is, akár hazatérésük után, akár a csonka Magyarországon való maradásuk után. Mind a tanárok, mind a hallgatók közt voltak olyanok is, akik az itthon maradást választották és voltak olyanok is, akik szegedi oklevelük megszerzése után hazatértek [2].

A FJTE tanárainak és hallgatóinak többségével való elmenekülés 1 év és 1 hónappal megelőzte a trianoni békediktátum aláírását, ami **1920. június 4-én** történt, vagyis száz évvel ezelőtt. Ez a határok megváltoztatását és a vele járó jelentős területek elcsatolását vonta maga után, aminek következtében a nemzetállam helyett soknemzetiségű országok jöttek létre (**1. ábra**).

1. ábra. A trianoni békediktátum eredménye

Az elcsatolt területeken a kisebbségbe került magyarok önrendelkezési igényeit nem vették figyelembe sem a párizsi döntéshozók, sem a két világháború közötti kormányok [7]. A trianoni „békeszerződés” értelmében Magyarországtól Romániához került a történelmi Erdély, a Bánság kétharmada és a Partium. Ennek következtében ezekről a területekről sokan elhagyták lakóhelyüket, állásukat és a csonka országba menekültek, főleg 1920-1921-ben, majd az azt követő néhány évben is, ahol komoly nélkülözések után, csak részben vagy később találtak munkát.

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött MÁV-iratanyagában található egyéb levéltári dokumentumok, valamint a menekültek érkezését 1920-1921-ben dokumentáló *Erdélyi Hírek* című helyi lap tudósításai alapján a *Lendület program* keretében a *Trianon 100 kutatócsoport* létrehozott egy tizenötezer nevet tartalmazó adatbázist a menekültekről [8,9]. E szerint 1920-as évet követően menekülteként mintegy 350 ezer fő érkezett Magyarországra, melyeknek csaknem 60%-a Erdélyből távozott. Mivel a kutatócsoport nyilvántartásába vett menekülteknél foglalkozásuk is jelezve van, így 38 gyógyszerész / gyógyszerészhallgató neve is azonosítható volt. Az **1. táblázatban** ezekből említünk meg néhányat, olyanokat, akik Erdélyből menekültek és későbbi munkahelyük is ismertté vált [10,11].

Azonban a kolozsvári FJTE elmenekülését követő években, amikor megindult Szegeden az egyetemi oktatás és így a gyógyszerészképzés is, sőt még később is több gyógyszerész/gyógyszerészhallgató hagyta el Erdélyt. Ezt bizonyítják a Szegedi egyetem által kiadott *Almanachok* és *Beszámolók* [12,13] adatai, melyek a beiratkozott gyógyszerészek névsorára vonatkoznak. Itt a gyógyszerészhallgatók létszáma az 1920-as évek elején viszonylag magas volt, ami azzal is magyarázható, hogy a háború miatt tanulmányaikat felfüggesztő hallgatók visszatértek az egyetemre. Így például az 1922/23-as tanévben az I. éves gyógyszerészhallgatók száma 63 volt, ebből romániai 23, míg a II. éveseknél az 54 hallgató közül 23 származott szintén Románia területéről. Az elkövetkező tanévekben is hasonló volt a romániai területről származó hallgatók száma. Így az 1924/25-ös tanév I. félévében a 84 hallgatóból 39, a II. félévben a 81-ből 34 hallgató volt, akik Románia területéről mentek Szegedre gyógyszerészetet tanulni. Az egyetemi tanulmányaikat itt végzett erdélyi származásúak közül többen is haza tértek és oklevelük honosítása után gyógyszerészként kezdek dolgozni [2].

1940. október 19-én kihirdették a **XXVIII. törvénycikket**. Ennek értelmében valósult meg a Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Kolozsvárra való visszatérése, újjászervezése. Ezt, a „bécsi döntés”

1. táblázat: Néhány elmenekült gyógyszerész/gyógyszerészhallgató adatai

Név és születési adatok	Oklevél időpontja	Menekülés			Későbbi elhelyezkedésük
		Honnan	Hová	Mikor	
Lukinich Dezső sz. 1881, Gátalja	1904, FJTE Kvár	Temesvár	Szeged	1921. dec. 7.	1925-től Pilisborosjenő gytár tulajd.
Tomory Elemér sz. 1888, Rozsnyó	1914 FJTE Kvár	Zsombolya	Jászberény	1920. okt. 6.	1917-től Zsombolya, gytár bérlő 1921-től Jászberény, 1936-tól Kiskunhalas gytár vezető
Veress Árpád sz. 1893, Bátos	1915, FJTE Kvár	Kolozsvár	Budapest	1920. szept. 12.	Budapest II. kerület gytár bérlő
Szmuk Sándor sz. 1891, Máramarossziget	1918, FJTE Kvár 3 félév	Kolozsvár	Kalocsa	1920. jún. 25.	Budapest VII. ker. gytár bérlő
Paczek Jenő sz. 1880, Dévaványa	1906, Budapest	Sz.-udvarhely	Szekszárd, Bpest	1920. aug. 6.	1917-től Szekszárd gytár bérlő, 1920-24-től Bpest II. ker. gytár tulajd. 1926-tól Bpest . I. ker. gytár tulajd.
Bachó Sándor	1907 ?	Kolozsvár	Debrecen	1921. nov. 10.	1934-től Ceglédén gytár bérlő
Csegezy Géza sz. 1900, Marosújvár	1926, gy.dr FJTE Szeged	Abrudbánya	Szeged	1921. ápr. 4. gyógysz. hallg.	Tanársegéd, majd adjunktus Tihanyi Biológiai Intézet †1944
Kerekes Árpád sz. 1896, Marosvásárhely	1922, Szeged	Maros- vásárhely	Budapest, Szeged	1920. okt. 13.	1919. jan. 1-től 1920. nov. 5-ig Gyalui Pálnál volt gyógyszerész gyakornok
Spalek Lajos sz. 1897 Ágya (Arad megye)	Bpest ?	Kisjenő	?	1921. márc. 21.	1921. ápr. 1-től 1921. nov. 20-ig Bayer Györgynél volt gyógyszerész gyakornok

után megjelenő törvény így írta elő: az 1872 évi XIX. törvénycikkkel Kolozsvárott felállított és az 1921-évi XXV. törvénycikk értelmében az ideiglenesen Szegeden elhelyezett Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem, működését az 1940/41. tanévtől kezdve újból alapításának helyén, Kolozsvárott folytatja. Így 1940. október 16-án, a második bécsi döntés után megtörtént a vissza költözés. A FJTE-et visszahelyezték Kolozsvárra, ugyanakkor Szegeden jogilag egy új intézményt hoztak létre. Kolozsváron az oktatás az 1941-től 1944/45-ös tanévig zavartalanul folytatódott. 1941-ben az időközben létrehozott román tannyelvű egyetem Nagyszebenbe költözött. Az 1944/45-ös tanévben visszajött Szegedről Kolozsvárra a román tannyelvű egyetem, és vele az Orvosi Kar is. Az 1940-ben bevezetett, ún. új rendszerű gyógyszerészképzés Kolozsváron 1945. május 25-ig volt érvényben, majd ezután gyökeres változások történtek az egyetemi életben, szerkezetében és működésében. 1945. május 8-án, a romániai 407. törvény rendelkezése alapján négy karral megalakult Kolozsváron a Magyar Tannyelvű Állami Tudományegyetem, de az Orvosi Kart

néhány hónap után Marosvásárhelyre költöztették, míg a Természettudományi Kar Kolozsváron maradt. Ez az egyetemi gyógyszerészképzés szempontjából nem volt megfelelő, mivel ekkor még mindig a gyógyszerészképzésnek karközi jellege volt. Majd 1948-ban, mikor szovjet mintára megalakultak az Orvosi és Gyógyszerészeti Felsőoktatási Intézetek, önálló Gyógyszerészeti Karral, akkor Erdélyben, Marosvásárhelyen is megindult a magyar nyelvű egyetemi gyógyszerészképzés [14].

b. A Trianoni döntés következményei a gyógyszerészeti hálózatra Magyarországon és a Romániához csatolt területeken.

A trianoni döntéssel Magyarország területe egyharmadára, lakosainak száma 18.221.000-ról 9.780.000-re változott, vagyis 43 százalékkal csökkent. Magyarországon a „békeszerződés” aláírásakor 2016 nyilvános gyógyszerészeti országban csupán 966 maradt meg (48%), viszont 1050 patika (52%) a többi különböző utódállamokhoz került, így Románia területéhez 327 helység 477 gyógyszerészeti lett csatolva [15].

A Romániához csatolt részek összes területe 102.000 km² volt amelyen, 5,2 millió ember élt, köztük 1,600.000 magyar nemzetiségű. Ezeken a területeken megváltozott a közigazgatás, valamint a lakosság számának és nemzetiségi összetétele, és mindezek hatással voltak a gazdasági életre, így közvetve a gyógyszerertári hálózatra is.

A Trianoni döntést megelőző évben, 1919-ben, a Romániához csatolt részeken 429 gyógyszerertár volt, ebből 226 városban és 203 falusi környezetben. A Romániához csatolt területeken 1919 és 1925 között 17 megye területén 47 új, önálló nyilvános gyógyszerertárat engedélyeztek, így 1919-ben 3, 1920-ban 29, 1921-ben 5, 1922-ben 6, 1923-ban 2, 1924-ben 2 új gyógyszerertárat nyitottak. A nagyobb városokban is növelték a gyógyszerertarak számát, így Temesváron a 17 mellé 5-öt, Kolozsváron a 10 mellé még 4-et és Nagyváradon 3 új gyógyszerertárat engedélyeztek a régi 15 mellé.

Később, még 62 helységben 91 új gyógyszerertárat nyitottak meg. Ezek megoszlása a következő volt: 26 helységben, ahol már volt gyógyszerertár 53 újat, 36 gyógyszerertár nélküli helységben 1-1 újat és 1 helységben 2 új gyógyszerertárat hoztak létre. Közben az erdélyi, bánági és partiumi településeken több régebbi gyógyszerertár tulajdonosa is bezárt vagy megszűnt, tulajdonosok vagy alkalmazottjai elvándorlása miatt. Helyettük ezekre a területekre a román hatóságok 102 új gyógyszerertári jogot adtak ki. Az újonnan alapítottak tulajdonosainak nemzetiségét illetően 65 % román és 35 % magyar nemzetiségű volt. Később, az 1938-ban közölt adatok szerint, az akkori román kormány még 174 jogot adományozott gyógyszerertár nyitására, így számuk már 603-ra emelkedett. [16,17]

A trianoni döntés következtében létrejött határkiigazítások befolyásolták a magyarországi gyógyszeripart is, így a gyógyszervegyészeti ipar is hátrányos helyzetbe került. A 240 működő vegyipari üzemből 108 (45 %) került az utódállamokhoz, ez az általuk forgalmazott készítmények választékának növekedését nagymértékben korlátozta. A gazdaságot sújtó veszteségek mellett még súlyos kárt szenvedett az oktatási intézményrendszer, a kulturális és a művelődési élet, valamint egyéb területek is.

A trianoni döntés után Romániában, több alkalommal új egészségügyi törvény lépett életbe, melyeknek egyes szakaszai a gyógyszerészetre is vonatkoztak.

Így már 1921. június 24-én új törvénykezés lépett érvénybe, ezt követte az 1924. december 28-án megjelent 135.456 számú rendelet, amely előírta, hogy a magyar egyetemek által 1916 augusztus 28 óta kibocsátott diplomák érvénytelenek. A rendelet többek között a gyógyszer-

rész diplomák honosítására (egyenlősítésére) is vonatkozott, ami feltétlenül szükséges volt az előírt ú. n. „*libera practica*”, a szabad joggyakorlás elnyeréséhez [18].

1926-ban ismét egy új egészségügyi törvény jelent meg. Ennek a XXI. és XXII. fejezete vonatkozott a gyógyszerertárokra. Ezekből példaként említhetjük meg a gyógyszerészeti gyakorlatra vonatkozó 111-112 §-t és a 113-115 §-t, ami előírta a gyógyszerertarak cseréjére szóló engedélyt, a 116-118 § a jogosítvány átruházására, a 119-120 § a jogosítvány megvonására vonatkozott, továbbá a 121. § az orvosok és a kézi gyógyszerertarak szolgáltatásáról szólt.

Pár év után, 1930. június 14-én egy újabb egészségügyi törvény lépett életbe, ezzel az előbbi hatályát veszítette. E törvény 10. fejezetének a 370-384. §-a előírta a nyilvános új gyógyszerertarak engedélyezését és költöztetését. Továbbá foglalkozott a kórházi- és a kézi gyógyszerertarak működésével, a nyilvános gyógyszerertarak átruházásával, ellenőrzésükkel, felügyeletükkel, gyógyszerrel való ellátásukkal. Mindezek a törvénykezések megnehezítették az elmenekült gyógyszerészek visszatérését, illetve a Magyarországon kapott okleveles gyógyszerészek diplomájának honosítását.

Következtetések

A területek elcsatolása nemcsak a gazdaságot sújtó óriási veszteséget okozott, hanem a társadalmi, kulturális és művelődési életet, valamint az oktatási intézményrendszert is befolyásolta.

A trianoni béke diktátumot megelőzően a FJTE több tanárának, többnyire az utolsó éves szigorlat nélküli hallgatókkal együtt el kellett menekülnie előbb Budapestre, majd Szegedre, ahol végül a kolozsvári FJTE elhelyezést nyert. Itt az első, az 1920/21-es tanév megnyitója 1921. október 9-én volt. A határ kiigazítások miatt több okleveles gyógyszerész és gyógyszerészhallgató is elmenekült, akik heteken, hónapokon át vagonlakók voltak és csak később tudtak elhelyezkedni.

1920-ban Kolozsváron a FJTE épületeiben román tannyelvű oktatás kezdődött meg, néhány hallgató megpróbált ott is kisebb-nagyobb sikerrel levezsgázni.

A Romániához csatolt területeken a gyógyszerertarak száma az új engedélyezettettekkel megnőtt, így az egy gyógyszerertárra eső lakosság számához viszonyítva Románia gyógyszerertári hálózata megfelelő lett.

Vesztes országgá lett Magyarország, mivel területének nagy részét elveszítette, a lakosság száma lecsökkent, a

gazdasági körülmények kisebbedtek. Az oktatást, valamint a felsőoktatást végző intézmények száma is csökkent, az új határokon kívülre került, ide tartozik az elvesztett kolozsvári FJTE is. Azonban ez megoldódott azáltal, hogy 1921-től Szegeden folytatódott az egyetemi oktatás, most már a Szegedi Ferenc József Tudomány Egyetem keretében, így a gyógyszerészképzés is, egészen 1940-ig, a bécsi döntésig, mikor a Kolozsvárról elmenekült FJTE visszakerült Kolozsvárra.

Irodalom

1. Újváry Gábor (szerk.) - Trianon és a magyar felsőoktatás I. kötet. Budapest. Magyar Napló kiadó. Veritas könyvek. 2018
2. Péter H. Mária: - Egy 100 évvel ezelőtti esemény, ami az erdélyi gyógyszerészképzést is érintette. Orvostudományi Értesítő 2019, 92(1), 61.65.
3. Vajda Tamás - Az erdélyi magyar egyetem utolsó tanéve (1918/19). Gerundium 2019, 2, 3 8-64.
4. *** A Kolozsvári Magyar Tudományegyetem Almanachja 1918/1919 évre. Kolozsvár, 1919
5. Makk Ferenc, Marjanucz László (szerk.) - A Szegedi Tudományegyetem és elődei története (1581-2011). Szeged, 2011.
6. Erős István: (szerk.) - 90 éves a szegedi gyógyszerészképzés. Szeged, 2011. 30-33.
7. Garaczi Imre - Az első világháború következményei a kelet-közép-európai kis államok geopolitikai sorsában In: Sorsok, frontok, eszmék. Tanulmányok az első Világháború 100. évfordulójára. ELTE BTK, 2015. 342-345 oldal.
8. *** Menekültek. Adatbázis Dékány István Trianoni árvák c. könyvéhez. A Lendület program keretében a Trianon 100 kutatócsoport által. (<http://trianon100.hu/menekultek> 2019)
9. Szóts Zoltán Oszkár - Új, tizenötezer nevet tartalmazó adatbázis a trianoni menekültekről. (http://ujkor.hu/uj_tizenot-ezer_nevet_tartalmazó_adatbázis_trianoni_menekultekről_2019_június_4)
10. Gyógyszerészek Évkönyve 1938, Gyógyszerészek zsebnaptára az 1942. évre. Összeállította: Koritsánszky Ottó és Löcherer Tamás
11. *** Románia Országos levéltára, Maros megyei Igazgatóság. Fond 576, Facultate de Medicina Franz Iosif, 1259, 1285, 1286, 1289 sz. állományok: Orvostudományi és gyógyszerészhallgatók Anyakönyvei és Gyógyszerészhallgatók gyakorlati és elméleti szigorlati jegyzőkönyvei
12. *** Györffy István (szerk.) - Beszámoló a szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetem 1922/23, 1927/28 és 1928/29 évi működéséről.
13. *** A Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Almanachja az MCMXXXIII-XXXIV. Tanévről. Szeged, 1935
14. Barabás Béla, Péter Mihály, Péter H. Mária (szerk.) - A marosvásárhelyi magyar nyelvű orvos- és gyógyszerészképzés 50 éve. Adatok, emlékezések. Magyarságkutató Intézet, Teleki László Alapítvány, Bp., é. n. [1995],
15. Rádóczy Gyula - Trianon - gyógyszerész szemmel. Gyógyszerészet, 34, 12, 647, 1990
16. *** Erdélyi gyógyszerészeti statisztikája. Gyógyszerész Szemle 5, 30. 309-310 (1940. júl. 27.)
17. *** A visszatért Erdély gyógyszerészeti statisztikája. Gyógyszerész Közlöny. 56, 36, 513-516 (1940. szept. 7)
18. *** A magyar oklevelek érvénytelenítése Romániában. Gyógyszerész Értesítő 1924. július.